

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З БІОЛОГІЇ

Оцінювання учнів ліцею здійснюється згідно з "Орієнтовними вимогами оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти" МОН України та на основі єдиних «Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти», розроблених профільним міністерством.

Метою оцінювання є встановлення відповідності між вимогами до знань, умінь і навичками учнів та показником оцінки в балах відповідно до рівнів навчальних досягнень. Оцінювання здійснюється за 12-бальною шкалою рівня навчальних досягнень вихованців.

Процедура оцінювання базується на реалізації завдань сучасних вимог щодо формування життєвих компетенцій випускників закладів загальної середньої освіти, а саме основних із них:

- *ключових компетентностей (соціальних мотиваційних та функціональних):*
 - ініціативність й підприємливість;
 - повноцінний психологічний розвиток, конкурентоздатність;
 - загальнокультурний рівень;
 - патріотичні почуття, володіння рідною мовою, знаннями історії народу й традицій, громадянська активність;
 - повага до старших, інтернаціональні почуття.
- *навчальних компетентностей:*
 - глибокий рівень знань, живий інтерес до саморозвитку, вміння навчатись протягом життя. Інформаційна компетентність;
 - вміння слухати, сприймати, систематизувати, алгоритмізувати;
 - повага до автора джерела знань, притому критичне сприйняття інформації.

Реалізація таких задач можлива за умови вироблення стратегії навчання, яка будується на комбінуванні кращих традиційних прийомів організації уроку й апробації нетрадиційних їх форм. Нетрадиційні підходи базуються на ідеях:

- *відмови від догматизму*, де вчитель не подає готовий об'єм знань, а здійснюється пошук нового. Для цього учитель оголошує коло проблемних запитань для обговорення на наступному занятті. Завданням учня є самостійний пошук відповідей. Джерелом інформації слугує не лише об'єм матеріалу шкільного підручника, а й любі інші джерела;
 - *практики семінарських занять*, у формі обговорення позицій проблемних запитань нової теми;
 - *колективного навчання*. Ніколи один учень не може охопити всього об'єму інформації. Учні доповнюють відповіді один одного. Інші мають уважно слухати;
 - *алгоритмізація знань*. Учні, працюючи вдома, готують тези відповіді на проблемні питання. Тези передбачають не розгорнуту відповідь, а стислі ідеї. Під

час виступу учневі дозволяється користування власним тезами, проте цитування конспекту позбавляє його права на отримання балу до рейтингу;

- *ідея змагальності* як спосіб виховання конкурентоздатності, формування психології власного "Я". Учитель визначає чергу на право відповіді, а той, хто помітив помилку користується правом позачергового виступу. Кожен вдалий виступ оцінюється учителем як 1 бал рейтингу, їх сума на кінець заняття переводиться у 12-бальну шкалу оцінки.;
- *заохочення до активності в семінарі*. Учні знають, що за 15 хвилин до кінця пари занять, ті хто були пасивними, виконують письмову роботу за змістом обговорюваних завдань;
- *заняття проводиться винятково українською мовою*.

Організація навчально-виховного процесу з біології відповідає стратегічному напрямку розвитку освіти в контексті положень Концепції «Нова українська школа» та запровадженню наскрізних змістовних ліній «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість та фінансова грамотність», які відображають провідні соціально й особистісно значущі ідеї сучасної школи.

При оцінюванні рівня навчальних досягнень враховується:

- рівень оволодіння біологічними ідеями, що становлять важливу складову загальнолюдської культури, рівні організації живої природи, зв'язок будови і функцій організмів, історичний розвиток органічного світу, різноманітність організмів, цілісність і саморегуляція живих систем, зв'язок людини і природи;
- рівень умінь використовувати теоретичні знання у практичній діяльності, під час розв'язування задач чи вправ різного типу, уміння робити висновки та узагальнення на основі практичної діяльності;
- рівень оволодіння практичними уміннями та навичками спостереження та дослідження природи, виконання лабораторних та практичних робіт.

Всі види оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Рівні навчальних досягнень учнів	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень (учениця) з допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) розпізнає і називає окремі біологічні об'єкти; знає правила техніки безпеки при виконанні лабораторних та практичних робіт
	2	Учень (учениця) намагається відтворити окремі факти, з допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита), наводить елементарні приклади біологічних об'єктів і їх окремі ознаки; за інструкцією і з допомогою вчителя фрагментарно виконує лабораторні та практичні роботи без оформлення
	3	Учень (учениця) відтворює окремі факти, з допомогою вчителя або з використанням підручника фрагментарно

		характеризує окремі ознаки біологічних об'єктів; відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді; за інструкцією і з допомогою вчителя фрагментарно виконує лабораторні та практичні роботи без належного оформлення
II. Середній	4	Учень (учениця) з допомогою вчителя або з використанням підручника відтворює незначну частину навчального матеріалу, дає визначення окремих біологічних понять, дає неповну характеристику загальних ознак біологічних об'єктів; у відповідях може допускати помилки; за інструкцією і з допомогою вчителя виконує лабораторні та практичні роботи з неповним їх оформленням
	5	Учень (учениця) відтворює основний зміст навчального матеріалу, відповідаючи на запитання вчителя; характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів; дає визначення окремих біологічних понять; наводить приклади, що ґрунтуються на матеріалі підручника; у відповідях може допускати помилки; за інструкцією і з допомогою вчителя виконує лабораторні та практичні роботи, частково оформляє їх
	6	Учень (учениця) самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал, частково дотримується логіки його викладу; відповідає на окремі запитання; у цілому правильно вживає біологічні терміни; характеризує будову та функції окремих біологічних об'єктів за планом; у відповідях допускає помилки; розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі з допомогою вчителя; за інструкцією і з допомогою вчителя виконує лабораторні та практичні роботи, оформляє їх без висновків
III. Достатній	7	Учень (учениця) самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу, застосовуючи необхідну термінологію; розкриває суть біологічних понять; характеризує основні положення біологічної науки, допускаючи у відповідях неточності; розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі звертаючись за консультацією до вчителя; за інструкцією виконує лабораторні та практичні роботи, звертаючись за консультацією до вчителя, оформляє їх, робить висновки з допомогою вчителя
	8	Учень (учениця) самостійно відтворює навчальний матеріал; відповідає на поставлені запитання, допускаючи у відповідях неточності; порівнює біологічні об'єкти, явища і процеси живої природи, встановлює відмінності між ними; виправляє допущені помилки; розв'язує типові біологічні вправи і задачі користуючись алгоритмом; за інструкцією виконує лабораторні та практичні роботи, звертаючись за консультацією до вчителя, оформляє їх, робить неповні висновки
	9	Учень (учениця) вільно відтворює навчальний матеріал та відповідає на поставлені запитання; з допомогою вчителя встановлює причинно-наслідкові зв'язки; дає порівняльну характеристику біологічним об'єктам явищам і процесам живої природи; розв'язує стандартні пізнавальні завдання;

		виправляє власні помилки; самостійно розв'язує типові біологічні вправи і задачі; за інструкцією виконує лабораторні та практичні роботи, оформляє їх, робить нечітко сформульовані висновки
IV. Високий	10	Учень (учениця) системно відтворює навчальний матеріал у межах програми; дає повні, змістовні відповіді на поставлені запитання; розкриває суть біологічних явищ, процесів; аналізує, систематизує, узагальнює, встановлює причинно-наслідкові зв'язки; використовує знання у нестандартних ситуаціях; самостійно розв'язує біологічні вправи і задачі у межах програми; за інструкцією виконує лабораторні та практичні роботи, оформляє їх, робить чітко сформульовані висновки
	11	Учень (учениця) логічно та усвідомлено відтворює навчальний матеріал у межах програми; обґрунтовано відповідає на запитання; самостійно аналізує і розкриває закономірності живої природи; наводить приклади, що ґрунтуються на власних спостереженнях; оцінює біологічні явища, закони; виявляє і обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки; аргументовано використовує знання у нестандартних ситуаціях; самостійно розв'язує біологічні вправи і задачі; за інструкцією ретельно виконує лабораторні та практичні роботи, оформляє їх, робить логічно побудовані висновки.
	12	Учень (учениця) виявляє міцні й глибокі знання з біології; вільно відповідає на ускладнені запитання, з використанням міжпредметних зв'язків; самостійно характеризує біологічні явища і процеси, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему і визначити шляхи її розв'язання; користується джерелами інформації, рекомендованими вчителем; вільно розв'язує біологічні вправи і задачі різного рівня складності відповідно до навчальної програми; ретельно виконує лабораторні та практичні роботи, оформляє їх, робить самостійні обґрунтовані висновки

Оцінювання лабораторних і практичних робіт

При оцінюванні лабораторних і практичних робіт враховується:

- обсяг виконання завдань роботи;
- наявність помилок, їх кількість;
- оформлення роботи (порядок оформлення, виконання рисунків біологічних об'єктів, охайність тощо);
 - наявність і зміст висновків (відповідність меті та змісту завдань роботи, повнота, логічність, послідовність тощо);
 - для практичних робіт наявність і зміст звіту про роботу;
 - рівень самостійності під час виконання завдань і формулювання висновків (написання звіту).

Основними видами оцінювання з біології є поточне і підсумкове (тематичне, семестрове, річне). Тематична оцінка виставляється з урахуванням поточних оцінок за різні види навчальних робіт, у тому числі лабораторні (практичні)

роботи. З огляду на це, у кожного учня має бути оцінка за виконання, як мінімум, однієї з лабораторних (практичних) робіт, передбачених програмою у змісті певної теми. Семестрове оцінювання здійснюється на підставі тематичного. У разі відсутності оцінки за одну або декілька тем, що вивчались упродовж семестру, семестрова оцінка може бути нижча середнього арифметичного наявних тематичних оцінок. При виставленні оцінки за семестр ураховуються складність і значущість окремих тем для формування предметної компетентності, динаміка навчальних досягнень учнів. Оцінка за рік здійснюється на основі семестрових оцінок.